

SİYASİ ANALİZ

Suudi Arabistan-İran Anlaşması

H.10 Ramazan 1444 / M.01 Nisan 2023

Hizb-ut Tahrir

Siyasi Analiz

Suudi Arabistan-İran Anlaşması

10 Mart 2023 tarihinde Suudi Arabistan, İran ve Çin tarafından yapılan ortak açıklamada, İran ile Suudi Arabistan'ın iki ay içerisinde diplomatik ilişkilerin yeniden başlatılması ve büyükelçiliklerinin ve temsilciliklerinin karşılıklı olarak yeniden açılması konusunda anlaşmaları belirtildi. 19 Mart 2023 tarihinde Suudi Arabistan kralı, diplomatik ilişkileri yeniden tesis etmek adına İran cumhurbaşkanını Suudi Arabistan'a davet etti. Çin, görüşmelere sponsor oldu ve ev sahipliği yaptı. Amerika, anlaşmaya olumlu yaklaştı ve memnuniyetle karşıladı. Yahudi varlığı ise anlaşmadan büyük bir rahatsızlık duyduğunu dile getirdi. Çin, neden böyle bir rol üstlendi ve kim onu böyle bir rol üstlenmeye itti, bundan çıkarı nedir? Amerika'nın kendisi neden böyle bir rol üstlenmedi? Bu rol çıkarlarına aykırı mı? Yoksa hesapları doğrultusunda mı gerçekleşti? Yahudi varlığı anlaşmadan neden bu kadar rahatsız oldu?

Yukarıdaki soruların cevabını netleştirmek için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

1- 10 Mart 2023'te Suudi Haber Ajansı (SPA), Suudi Arabistan ile İran arasında varılan ortak açıklamayı yayınladı. Suudi Haber Ajansı "İran ve Suudi Arabistan'ın, en fazla iki aylık bir süre içinde diplomatik ilişkilerin yeniden başlatılması, büyükelçiliklerin ve temsilciliklerin yeniden açılması konusunda anlaşmalarını" bildirdi. İki ülke "Devletlerin egemenliğine saygı gösterilmesi, içişlerine karışılmaması, 2001'de imzalanan güvenlik iş birliği anlaşması ile 1998'de imzalanan ekonomi, ticaret, yatırım, teknoloji, bilim, kültür, spor ve gençlik alanlarında iş birliğine ilişkin genel anlaşmanın etkinleştirilmesi konusunda mutabık kaldı. Ayrıca iki ülkenin dışişleri bakanlarının bir toplantı düzenlemesi, büyükelçi görevlendirilmesi ve aralarındaki ilişkileri güçlendirmenin yollarını tartışması konusunda fikir birliği olduğu kaydedildi.

Ortak açıklamada ayrıca, "Suudi Arabistan ve İran, 2021 ve 2022 yıllarında iki taraf arasında gerçekleşen diyalog turlarına ev sahipliği yaptıkları için Irak ve Umman'a takdirlerini ve teşekkürlerini bildirdiler." Anlaşmayı güçlendirmek ve belgelemek için İran Cumhurbaşkanlığı Ofisi Siyasi İşlerden Sorumlu Yardımcısı Muhammed Cemşidi, Twitter hesabından paylaştığı mesajında, "Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz, Cumhurbaşkanı Reisi'yi Riyad'a davet etti ve Reisi, daveti memnuniyetle karşıladı..." ifadelerini kullandı. İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan düzenlediği basın toplantısında, "Geçtiğimiz on gün boyunca İsviçre üzerinden mesajlaştık ve bu mesajlardan birinde, İran'ın dışişleri bakanları toplantısına katılmaya hazır olduğu duyuruldu, görüşme için üç yer önerildiğini" söyledi. Basın toplantısında anlaşmaya varılma şekline ilişkin de açıklamalarda bulunan Abdullahiyan, "Tahran ve Riyad'ın, Irak'ın başkenti Bağdat'ta beş, Umman'ın başkenti Maskat'ta üç tur görüşmelere katıldığını belirtti. Ardından Çin Devlet Başkanı bu süreci ilerletmek için bir inisiyatifte bulunma kararı aldı ve sonuç bildiğiniz gibi oldu." diye konuştu. Yemen'le ilgili bir soruya Abdullahiyan "Yemen'i Yemen halkının meselesi olarak görüyoruz. Elbette bölgede barışa odaklanılması, İran ile Riyad arasında imzalanan anlaşmaların bir parçasıdır" dedi. (19.03.2023 İran Tasnim Ajansı) Ancak Wall Street Journal, ABD'li ve Suudi Arabistanlı yetkililere dayandırarak aktardığı bilgide, Çin arabuluculuğunda yapılan anlaşmanın bir parçası olarak, İran'ın Yemen'deki Husilere gizli silah sevkiyatını durdurmayı kabul ettiğini aktardı." (19.03.2023 BBC) 11 Mart 2023 tarihinde İran'ın resmi Haber Ajansı IRNA "Anlaşmanın, Yemen'de ateşkesin sağlanmasını, ülke halkıyla diyalogun başlamasını ve ulusal hükümetin kurulmasını hızlandıracığını belirtti." Ardından Yemen Dışişleri Bakanı Ahmed Awad bin Mubarak, "Ülkesinin, Suudi Arabistan ile İran arasındaki anlaşmanın bölgedeki ilişkilerde yeni bir

aşama oluşturmasını umduğunu söyledi.” (17.03 2023 Yemen Dışişleri Bakanlığı sitesi) Böylece müzakerelerin, 2021-2022 yıllarında Irak ve Umman’da olgunlaştığı, ama iki ülkeden birinde değil de Pekin’de imzalandığı ortaya çıkıyor!

2- Buna göre ortak açıklamada ayrıca “Devlet Başkanı Şi Cinping liderliğindeki Çin’in Suudi Arabistan ile İran arasındaki müzakerelere ev sahipliği yaptığı kaydedildi. Aradaki farklılıkların, kardeşlik bağı çerçevesinde **diyalog ve diplomasi yoluyla çözülmesi için** Birleşmiş Milletler ve İslam İşbirliği Teşkilatı tüzüklerinin ilke ve amaçlarına uyulacağı belirtilen açıklamada, Tahran-Riyad ilişkilerini normalleştirmek için 6-10 Mart tarihleri arasında Pekin’de Çinli yetkililerin aracılığıyla müzakerelere başlayan İran ve Suudi Arabistanlı üst düzey güvenlik yetkililerinin anlaşmaya vardığı kaydedildi.” Çin, hem Suudi Arabistan hem de İran’ın birinci ticaret ortağıdır. Her iki ülkeyle de kapsamlı stratejik ortaklık kuran Çin, Aralık 2022’de Suudi Arabistan ile böyle bir anlaşmaya imza atmış, 2020’de İran ile 25 yıllık ticari ve stratejik iş birliği anlaşması imzalamıştır. Buna göre Çin’in iki ülke üzerinde de etkisinin olduğu ve onlara anlaşmayı dayatmış olabileceği akla gelebilir. Ama öyle değil, çünkü Çin’in Orta Doğu’da hiçbir etkisi veya gücü olmadığı gibi Orta Doğu’da ve uluslararası arabuluculukta çok uzun bir geçmişi yoktur ve Ortadoğu’da ilk kez iki ülke arasında arabuluculuğa soyunmuştur. Açıklamada da açıkça belirtildiği gibi Suudi Arabistan ve İran’ın Çin’den aralarındaki (farklılıkların, diyalog ve diplomasi yoluyla çözülmesi için) arabuluculuk yapmalarını istedikleri anlaşılıyor! İki ülke arasındaki müzakereler, Nisan 2021’den bu yana son iki yılda olgunlaşmıştır. Hem İran hem de Suudi Arabistan ile iyi ilişkilere sahip olan Amerikan uydusu eski Irak Başbakanı Mustafa El Kazimi döneminde Irak, iki ülke arasındaki görüşmelerin ilk turlarına ev sahipliği yapmış, daha sonra da Umman diğer turlara ev sahipliği yapmıştır. Dolayısıyla anlaşma ya Irak ya da Umman’da duyurulabilirdi ama Çin’de oldu!

3- Bunun neden böyle olduğuna gelince, görünen o ki Amerika, Bağdat ve Maskat’ta müzakereler olgunlaştıktan sonra aşağıdaki nedenlerden ötürü aldatmaca ile Çin’e uzlaşmayı tamamlama ve anlaşmayı duyurma görevini tevdi etmiştir:

A- Çünkü Amerika, İran’la diplomatik ilişkilere sahip değil. Ayrıca İran’dan memnunmuş gibi görünmek de istemiyor, aksine düşmanmış gibi görünüyor. İranlı yetkililerin de itiraf ettiği gibi İran’ın ABD yörüngesinde yürüdüğünü ve birçok politikada ABD’ye hizmet ettiğini göstermek istemiyor.

B- ABD, Çin’e uluslararası bir iş yaptırarak lütufta bulunmak istiyor. Çin, dünyada büyük bir ülke haline geldiğini sanacak ve böylece Amerika, Çin’i kandırarak, Rusya’yı Suriye ve diğer meselelerde kullandığı gibi Çin’i de belli konularda kullanacaktır.

C- ABD Çin’e, küresel olarak etkili bir ülke olmak istiyorsa, Rusya ile değil, Amerika ile karşılıklı anlayış ve iş birliği yapması gerektiğini ima etmektedir. ABD bu ayartmayı Çin’e karşı bir silah olarak kullanacaktır. Çin, ABD politikalarını ihlal etmek istediğinde, ABD onu uluslararası etkiden yoksun bırakacak ve Rusya’ya yaptığı gibi kuşatma altına alacaktır.

D- Suudi Arabistan ve İran’ın, Çin’den anlaşmaya ve imzalanmasına sponsor olmasını talep etmelerinin arka planında ABD vardır. Böylece Amerika, bu anlaşmanın doğrudan kendi gözetiminde imzalanmadığını, arkasında Çin’in olduğunu lanse etmek istemiştir. Böylelikle Amerika bir taşla iki kuş vurmaya hedeflemektedir:

Birincisi: Yahudilerin Suudi Arabistan ile normalleşme, İran’a saldırı ve dolayısıyla Amerika’nın Rusya-Ukrayna savaşıyla meşgul olduğu bir dönemde Amerikan Yahudi lobisi zoruyla Amerika’nın Yahudileri desteklemeye mecbur kalması planını boşa çıkarmak.

İkincisi: Bu anlaşmanın ABD’nin değil, Çin sponsorluğunda gerçekleştiğini lanse etmek, önümüzdeki yıl yapılacak seçimlerde Yahudi lobisinin Biden’a cephe almasını önleyecektir. Çünkü

bu anlaşma, Yahudi varlığına okkalı bir tokattır ve rahatsızlık sebebidir. Bu yüzden anlaşmanın arkasında Amerika değil Çin varmış gibi görünüyor! Bu da Biden'a karşı etkili veya en azından düşük profilli seçim kampanyası yürütmek için Yahudi lobisine hiçbir gerekçe sunmamaktadır.

4- Yahudi varlığının anlaşmadan neden rahatsız olduğuna gelince, çünkü anlaşma planını bozmuştur. Anlaşma imzalandığı sırada Yahudi varlığı başbakanı Netanyahu İtalya ziyaretindeydi ve Suudi Arabistan ile normalleşmeyi destekliyordu. Dolayısıyla Suudi-İran normalleşmesine şaşırılmış ve donup kalmıştır. Şimdiye kadar anlaşmayla ilgili herhangi bir açıklama yapmamıştır ve dolayısıyla anlaşma yüzüne indirilmiş ağır bir tokattır. Dışişleri Bakanlığı da anlaşma hakkında herhangi bir açıklama yapmaktan kaçınmıştır... Yahudi analistler, Suudi-İran yakınlaşmasını "İsrail"e indirilen bir tokat ve darbe olarak değerlendirdiler ve anlaşmayı Yahudi varlığı ile Suudi Arabistan arasındaki normalleşmenin önünde bir engel olarak gördüler. Anlaşma "İsrail" için bir mesajdır, İran'a saldırı düzenlemesine izin verilmeyeceğinin mesajıdır. "İsrail gazeteleri ve medyası, Suudi-İran anlaşmasını ele alıp, anlaşmayı İsrail'e bir darbe ve Başbakan Binyamin Netanyahu'nun normalleşme çemberini genişletme emelleri önünde bir engel olarak değerlendirdiler... Çin arabuluculuğunda Riyad ile Tahran arasındaki ilişkilerin yeniden başlamasının önünü açan anlaşmanın resmi duyurusu öncesinde Netanyahu İtalya'nın başkenti Roma'dan açıklamalar yaptı. Açıklamalarında, Hicaz Demiryolu oluşturulması ve Trans-Ürdün tren projesi ile Hayfa'nın Suudi Arabistan'a bağlanması gibi hükümetinin Tel Aviv ile Riyad arasındaki ilişkileri normalleştirme hedefine ulaşma çabalarını sürdürme niyetini ortaya koydu." (13.03.2023 El Cezire) Netanyahu hükümeti, Suudi Arabistan ile normalleşmek, İran'a karşı düşmanlık oluşturmak ve İran'la karşı karşıya gelmek üzerine bahis oynuyor ve İran'ı vurmak için tahrik ediyordu, ama Amerika bunların hepsini reddetti. ABD yetkililerinin son zamanlarda Yahudi varlığına yaptığı ziyaretler, bu kategoride değerlendirilmelidir. Çünkü Netanyahu hükümeti, Demokratlar liderliğindeki Amerikan yönetimine karşı "isyan" bayrağını çekmiştir. Netanyahu, Suudi Arabistan ile normalleşmeyi hem kendisi hem de hükümeti için büyük bir başarı olarak görüyordu. Normalleşme, Suudi Arabistan'ın Yahudilerin Filistin'de ve İran'a karşı yaptıklarını zımnen onaylaması anlamına gelecekti. Tüm bunları 10 Mart 2023 tarihli "ABD'li Üst Düzey Askeri Yetkililerin Yahudi Varlığına Yaptıkları Ziyaretlerin Amaçları" başlıklı soru cevapta detaylıca açıkladık.

Dolayısıyla bu anlaşma, Netanyahu'da rahatsızlık yaratmış ve Yahudi varlığı için bir kötülük olarak değerlendirmiştir. "Knesset Dışişleri ve Güvenlik Komitesi Başkanı Yuli Edelstein, "İran ve Suudi Arabistan artık aralarındaki ilişkileri yenileme konusunda anlaşmışlar, bunun İsrail ve tüm özgür dünya için çok kötü." olduğunu söyledi. (11.03.2023 El Cezire) Kuşkusuz Netanyahu, kalbinin derinliklerinde bu anlaşmanın arkasında Amerika'nın olduğunu biliyor, ama Yahudi varlığının (bir insan ipine) tutunmadan ayakta kalamayacağını da farkında. Bugün bu ip, Amerika'dır ve işte Netanyahu'nun sessizliği de bu yüzdendir! Bu konuları görüşmek üzere Washington'ı ziyaret etmek istemiş, ancak ziyareti kabul edilmemiştir! Netanyahu'nun, ABD Başkanı Biden tarafından boykot edilmesi, şimdiye kadar Beyaz Saray'ı ziyaret etme davetinin reddedilmesi ve defalarca Washington'u ziyaret etme taleplerinin kabul görmemesi arka planında böyle bir baskı uyguladığı bildirildi. "Benjamin Netanyahu, Beyaz Saray'a konuk olmak için haftalardır Washington'a bir ziyaret ayarlamaya çalışıyor, ancak talebi defalarca reddedilmiştir..." (15.03.2023 El Misri El Yevm) Dahası bakanlarından biri, Biden'ın yargı reformunu eleştiren açıklamaları sonrası sinirlerine hâkim olamayıp, "ABD bayrağındaki başka bir yıldız değiliz" ifadelerini kullanmıştır. Netanyahu'nun ofisinden yapılan açıklamada, "İsrail" Başbakanlık Ofisi, Benjamin Netanyahu'nun hükümetindeki bakanlara, ABD Başkanı Joe Biden'ın yargı değişikliklerinden vazgeçilmesi çağrısında bulunduğu açıklamaları hakkında yorum yapmalarını talimatını verdiğini bildirdi... Netanyahu, İsrail'in ABD ile ittifakının sağlam ve sarsılmaz olduğunu vurguladı." (29.03.2023 El Cezire)

Böylece Yahudilerin Suudi Arabistan-İran anlaşmasından rahatsız olmalarının ve Biden'ın Netanyahu ile görüşmemesine Yahudi varlığının sessiz kalmasının nedeni açığa çıkmış oluyor.

5- Amerika ise anlaşmayı memnuniyetle karşıladı. Beyaz Saray Sözcüsü Karine Jean-Pierre yaptığı açıklamada, "Suudi Arabistan ile İran arasındaki diplomatik ilişkilerin yeniden başladığına dair gelen haberlerin farkındayız. Genel olarak, Yemen'deki savaşı sona erdirmeye ve Ortadoğu bölgesindeki gerilimi yatıştırmaya yönelik her türlü çabayı memnuniyetle karşılıyoruz. Başkan Biden'ın geçtiğimiz yaz boyunca görüşmeler yapmak için bölgeye gitmesinin sebeplerinden biri de bu. Gerginliği azaltma ve diplomasi ile caydırıcılık, Başkan (Joe) Biden'ın geçen yıl bölgeye yaptığı ziyarette ana hatlarını çizdiği politikanın temel direkleri arasında yer alıyor. Dolayısıyla, Ortadoğu'da tansiyonun düşürülmesi açıkça bir önceliktir ve bunu memnuniyetle karşılıyor." ifadelerine yer verdi." (11.03.2023 CNN) Beyaz Saray Ulusal Güvenlik Konseyi Stratejik İletişim Koordinatörü John Kirby, "Suudiler bizi yaptıkları görüşmelerden haberdar etti, tıpkı bizim de onları kendi iletişimlerimiz konusunda haberdar ettiğimiz gibi, ama biz doğrudan dahil olmadık" dedi. "İnsanlar, Çin'in anlaşmadaki arabuluculuğuyla ilgilenmiyor. Özellikle Çin tek bir krizde arabuluculuk yapmıştır ve arabuluculuk Washington'un Ortadoğu'yu yatıştırma arzusuyla uyumludur." ifadelerini kullandı. (11.03.2023 AlKhaleejOnline, El Cezire) ABD'li bu yetkilinin, Amerika'nın anlaşmada hiçbir rolünün olmadığını açıklaması, Amerika'nın Suudilerle temas halinde olduğu ve Çin'in oynadığı bu rolün Amerika'nın ortamı yatıştırma arzusuyla uyumlu olduğu açıklamasıyla çelişiyor! ABD'li yetkili, Amerika'nın oynadığı rolü örtbas etmek istemiş, ama açıklamaları birbiriyle çelişince kendi kendini ifşa etmiştir. 14 Mart 2023'te ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Jake Sullivan (Bu müzakereler sırasında Suudilerle doğrudan ve yakın temas halinde olduğuna işaret ederek, Riyad'ın sürekli olarak son gelişmelerden Washington'ı haberdar ettiğini belirtti. Sullivan "Suudi Arabistan ile İran arasındaki anlaşmanın Amerika açısından olumlu bir şey olduğunu, çünkü Washington'un bölgedeki gerilimi azaltma hedefiyle uyumlu olduğunu" söyledi. Bu üst düzey Beyaz Saray yetkilisi, Tahran'la ilişkilerimizin doğası gereği arabulucu rolü oynayamadıklarını ifade etti." (16.03.2023 AlKhaleejOnline) Aynı şekilde, 16 Mart 2023 tarihinde Suudi "El Arabiya" kanalı da bir Suudi yetkiliden, "Suudi Arabistan'ın, Pekin'de İran'la anlaşma imzalamadan önce ABD dahil müttefiklerini haberdar ettiğini" aktardı... Buna ek olarak 17 Mart 2023 tarihinde Amerikalı yetkililerin açıklamalarını yayınlayan Al-Khaleej Online sitesi, "Irak siyasi kulislerinde Riyad'ı anlaşmayı hızlandırmaya iten ABD olduğunun konuşulduğunu aktardı. Gerçekten de bazı İranlı politikacılar, bilgili insanlar ve uzmanlar oyunun farkında. 21 Mart 2023'te İran merkezli "Middle East News" sitesi, İran merkezli "Fararu" sitesinin siyaset bilimi profesörü ve dış politika uzmanı Mehdi Motahrana ile yaptığı röportajı aktardı. Mehdi Motahrana, "İran ile Suudi Arabistan arasında arabuluculuk çerçevesinde Çin'in yaptığı son hamleler, dünya güçlerinin buluşması konseptiyle bağlantılıdır... Bir analizci olarak, örneğin Çin'in, Küresel Güçler Forumu'nun aktif üyeleriyle koordinasyon halinde olmadan İran ile Suudi Arabistan arasındaki gerginliği azaltmak amacıyla böyle tek taraflı bir adım atması fikrini kabul edemiyorum." dedi. Aktif üye derken Amerika'yı kastediyor. Zira Amerika uluslararası arenada baş aktördür, Ortadoğu'da ise önemli etki sahibidir.

Bütün bunlar, bu anlaşmanın imzalanmasını isteyen ve Çin'den arabuluculuk talebinde bulunanın Amerika olduğunu, İran ve Suudi Arabistan'ın Çin'den anlaşmaya ve imzalanmasına sponsor olmasını istemelerinin arkasında Amerika'nın olduğunu vurguluyor.

6- Böylece bölge ülkelerinin, dizginlerini elinde tutan Amerika'nın çizdiği politikalar çerçevesinde hareket ettikleri tüm çıplaklığıyla açığa çıkıyor. Amerika, ister uydusu isterse yörüngesindekilerden olsun ne zaman anlaşmaya varıp aralarındaki sorunları çözmelerini istediğinde, müzakerelerle bunun yolunu yaparak onu uygularlar. Uyumsuzluk veya saldırganlık ile tersini yapmalarını istediğinde ise onu yaparlar ve bunun için sebepler üretirler. Böyle olmasaydı Amerika bölgede hiçbir şey yapamazdı. Amerika'dan kurtulmanın yolu, bu rejimleri devirmekten, Allah'ı, Rasûl'ünü ve müminleri razı eden ve Müslümanları tek bir devlette birleştiren bir sistem kurmak için çalışmaktan geçer. İyi bilin ki bu sistem de Nübüvvet metodu üzere Hilafettir. Hilafet Allah *Subhânehu ve Teâlâ*'nın vaadidir.

“Allah, içinizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden öncekileri egemen kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına dair vaatte bulunmuştur.” [Nur 55] Rasûlullah *SallAllahu Aleyhi ve Sellem*’in de müjdesidir.

“Sonra Nübüvvet metodu üzere Hilafet olacaktır. Sonra sustu.”

[Ahmed]

H.10 Ramazan 1444

M.01 Nisan 2023